

(המשך מעמוד 15)

פקודת המילחמה. ולמקום שבו היה לי כוח פיקודי, ושם באמת יכולתי לגרום נזקים — אילו באמת היו לי מחשבות כאלה בראש.

זו תשובה ארוכה מאוד לשאלה קצרה מאוד. אתה לא מתרפק יותר מדי על התקופה הזאת?

לא. זה מסביר את הרברים. זה מסלול שלי ושל חברים אחרים. לא היתה ברירה אחרת.

● **לא היתה לך ברירה אלא לעזוב את הארץ?**

עוד לא הגענו בכלל לעזיבת הארץ. זה רק מראה לך איך מצאתי את עצמי בעיתונות ובאירגון הגינות, ובחסידי ציבור ומשם כפירסום ומשם כסרטים. זה היה המסלול, והמסלול היה ברור: תיקשורת.

● **אתה חושב שהיית רוצה לעשות דברים אחרים אילו היתה לך האפשרות?**

ללא כל ספק יכולתי לעשות דברים אחרים. רצינית?

בוודאי שרצינית. אבל זה כמו המערכון של הגשט. כשהלקוח אומר: "אבל אני רצינית שהקיר יהיה בצבע כחול" והצבע אומר לו: "גם אני רצינית. אבל זה לא יצא!"

אנחנו מדברים על השנים שאחרי מיצב-סטיני

"אני נאמן למדינת ישראל. בשאלות יסודיות חשוב מה האדם מרגיש, לאיזו מדינה הוא מרגיש שהוא שייך. ישראל, לדעתי, היא מדינה רק לישראלים"

ואחרי הפרשה, אחרי רצח קסטנר, עד '63, כשאשכול הגיע לשילטון — כלומר, 10 שנים אחרי שנמרתו תיכון — ויודעים יפה מאוד מה אפשר ומה אי-אפשר. זה לא כמו בארצות-הברית שאם אני לא מצליח בניו-יורק, אלך לבוסטון, ואז היה הציבור האזרחי, ציבור הפועלים, הערבים, הקומוניסטים וחרות — וזה הכל. צריך לראות איפה הדברים עמדו.

● **לא רצינית ללכת ללמוד?**

למדתי מישפטים.

● **בארץ?**

כן. אבל המסלול הזה של עיתונות ותיקשורת לא נתן מקום לשום דבר נוסף, וקשה ללמוד במצב הזה. ובניתיים הפכנו לסלף-מיידי-פיפל בעצמנו במשך השנים.

● **נולדת בארץ?**

כן.

● **וההורים שלך?**

בכסרביה. ועכשיו ביחס לשאלה הראשונה שלך: קשה מאוד לשאול את השאלה מדוע לא חוזרים ארצה, אפשר לשאול אותה בכמה דרכים: אפשר לשאול למה עזבת את הארץ, או היגרת, או ירדת, אפשר לשאול מדוע החלטת להשתקע בארצות-הברית, ואפשר לשאול מדוע אתה לא חוזר — ואלה לא שאלות רומטיות.

או שני חלקים: החלק האישי, בגלל העובדה שהמסלול הוא כזה, יש התגבשות של מצב שלמעשה את המיקצוע שאני מנהל אותו מכאן, אי-אפשר לעזיבת בארץ. וכמו שתפוחים אפשר למכור בישראל ומספרד ומקליפורניה, ושוקולד אפשר למכור משווייץ, עד '77 סרטים באנגלית אפשר למכור משני מקומות בלבד — מאנגליה ומארצות-הברית.

או באופן מעשי, אורח ישראל שעוסק ברישוי סרטים, יכול לעשות את זה רק כאן.

● **לעובדה שאתה פה אין סיבות אידיאולוגיות?**

עוד לא הגענו לזה. אמרתי שאענה על רובדים שונים. וזה הרובד האישי — זו הפרנסה שלי. עכשיו ביחס לשאלה האידיאולוגית, לא נסעתי ב'74 בגלל סיבות אידיאולוגיות, ואני לא מחליט היום שלא לשוב בגלל סיבות אידיאולוגיות. כשבאתי, ב'74, שלחה אותי חברת ישראלים לנהל את המישרד. עד '77 הייתי ראש-המישרד שלהם פה, ואז היתה לי ברירה לחזור ארצה או לשנות כיוון.

ולמעשה, שיניתי כיוון בגלל סרט ישראלי, הסרט געש של מיכל בת-אדם. היא ביקשה ממני שלא אחזור ארצה אלא שאתעכב כמה חודשים ואמכור לה את הסרט. ובניתיים גם משה לישראלים.

מיוחיי עשה סרט. והתעסקתי גם איתו. וכך נולדה החברה הזאת שלי.

● **זאת אומרת, שכל הזמן היה לך בראש שאתה תיכף חוזר לארץ?**

לא. לא אמרתי את זה. רק הסברתי את הדרך ההגיגית: העניין הפסי, הכלכלי, המיקצועי, וככה זה נמשך. ואז השאלה היא אם באמת עובתי את הארץ ובאמת אי-אפשר להחזיק את החבל בשני הקצוות. מדינת-ישראל קמה כבית לאומי לעם היהודי, אני רואה את מדינת-ישראל כמושבה של עם ישראל, ולא כמדינה בפני עצמה. ואם מספרים לנו שמדינת-ישראל היא מקום מיקלט, או יש רשות לישראלים שהם יהודים לשבת בניו-יורק, או בלוס-אנג'לס, או בפאריס, או במוסקבה, או בתל-אביב בריוק באותה המידה, כי אם יבוא מהר (לאון) צ'רני או מישור כזה, הוא יכול להיות אורח מכובד במדינת-ישראל. אבל אם יבוא איזה רבינוביץ, או מישור אחר מרחוב הירשנברג בתל-אביב, הוא יהיה יורד ונפולתי נמושות, כשהוא עוזב את רחוב הירשנברג ובא לקווינס.

● **זאת אומרת שאתה חולק על ההגדרה ועל הטרימינולוגיה?**

על הכל, בוודאי.

● **אילו היו אומרים שאתה מהגר, זה בסדר? ישראלים מהגר זו הגדרה נכונה?**

אם את שואלת אותי אם אני מהגר, התשובה היא לא. אני אורח מדינת-ישראל, מחזיק רק ברכון של מדינת-ישראל.

● **אין לך דרכון אמריקאי?**

אין לי דרכון אמריקאי. אין לי כרטיס ירוק אמריקאי, ולא נשבעתי אמונים לדגל האמריקאי, כמו אנשים אחרים. שאני לא רוצה להזכיר את שמותיהם, והם נורא מכובדים בארץ.

● **אתה רואה בזה משהו רע כשישראלי נשבע אמונים לדגל האמריקאי ומחזיק ברכון אמריקאי?**

אני רואה בזה דבר חמור מאוד, איזה סיבה יש להם לעשות את זה?

● **הם נמצאים פה והם גרים פה.**

ומה אני?

● **למה אתה לא עושה את זה?**

בשביל מה אני צריך את זה?

● **אתה חי פה בניו-יורק ועובד פה כשברשותך רק הדרכון הישראלי שלך?**

כן, וכל אחד יכול לעשות כמוני. לא נהגי הסטטי.

● **זה מתוך עיקרון?**

ודאי שכן. אנשים שואלים אותי למה אני לא לוקח אזרחות ולוקח כרטיס ירוק, ולזה יש לי תשובה ניצחת: כי אני לא ציוני. לציונים יש שני דרכונים, אני ישראלי ויש לי רק דרכון אחד. ומי שלוקח דרכון נוסף עובר על החוק, כי בשבועות האמונים נאמר במפורש, שהארם נשבע לבטל את הנאמנות שלו לכל ריבון אחר.

● **אתה רוצה לומר בזה שאתה נאמן למדינת-ישראל?**

בוודאי שאני נאמן למדינת-ישראל.

● **במה אתה נאמן למדינה?**

באנגלית יש "סטייט" ויש "סטייט אוף מינינג".

● **מה זה ישראליים?**

כאלה שנולדו בארץ, או כאלה שבאו ארצה וניטלו את אזרחותם הקודמת והתקבלו כיש-ראלים — לא דווקא לפי חוקה-השבות, אם כי לצערי הרב אין כיום אפשרות אחרת, זה יהיה באחרית-הימים, כשהיה קריטריון של מדינה תרבותית, שמקבלת אזרחים חדשים אחרי תקופת נסיון.

● **אתה מגדיר את עצמך רק בישראלי, לא כיהודי?**

בוודאי שאני לא יהודי, מתי הייתי יהודי? לא עשו לי ברמיצווה אפילו. לבני-גילי לא היו עושים ברמיצווה. מה פיתאום יהודי? יש לנו תרבות יהודית ומסורת יהודית מפני שאנחנו, כנראה חלק משושלת של אנשים שעזבו את הארץ לפני אלפיים שנה. ההורים שלנו, שבאו ארצה, הם המשכיות של התרבות היהודית, וגם זה בספק גדול.

● **אתה מרגיש משהו משותף בינך לבין מר כהן מברוקלין בגלל העובדה שישנכם יהודים?**

שום דבר משותף. זה שונה גם בין אנשים שיש להם מישפחות, לכאלה שאין להם מישפחות, כי הילדים הולכים לבתי-ספר יהודיים.

● **רוב החברים שלך כאן הם ישראליים?**

כן. יש גם חברים שבאו מן הארץ. אין לי שום דבר משותף עם כהן. אבל זה לא כל-כך פשוט, כי עם כל לוקחים את היהודים האמריקאים ומדברים עם כל אחד לחוד, או פיתאום מתברר שהיהודים כאן הם בשמאל. אם כי כציבור הם מתגלים כאן כקולקטיב אגרסיבי לאומני. לדוגמה: עורך-הדין שלי, רואה-החשבון שלי, שניהם בעלי מיקצועות חופשיים בגילי 45. אנחנו מדברים הרבה, כשי

מסיום בכינוס פוליטי בתל-אביב, 1965. המימסד היהודי מכר את מדינת-ישראל תמורת טובות-הנאה...

שואלים אותם איך הם מסכימים למשל, ש"יד ועדת-הנשיאים של האיגודים היהודיים הא-מריקאים הולך לבית הלכן ומודיע בשמם שהיהודים מתנגדים למכירת נשק לסעודיה, הם אומרים שהם לא יכולים לעשות בעניין הזה כלום. כלומר, כל כהן שונה מחברו.

וכשיש בחירות לכל האיגודים היהודיים, לא עולות בכלל שאלות מדיניות ביחס לישראל, או ביחס לרת.

מסיום מול המחשב במישרדו. הארץ היא מושבה, וניו-יורק היא אס-המושבות.

כאן מדברים על דברים שקשה לשים עליהם את האצבע. אני חייב להישאר ישראלי, אפילו אם כל חיי לא אסע אפילו פעם אחת לישראל. כמובן שבמיקרה האישי שלי זה לא כך, כי אני נמצא בארץ ארבע פעמים בשנה, ואני קורא עיתונים ישראליים. ואני כותב מיכתבים לעיתונים ישראליים.

● **אין לך שום דבר ישראלי בבית, לא משהו שראיתי בכל אופן. הרוב הם דברים מהמזרח הרחוק.**

קו הראיה שלך מגיע עד המילון העברי-עברי שם? יש לי פה שביעה חדרים, יש לי פה סיפריה ענקית בעברית. אני לא חושב שהרירה שלי ברמת-אביב נראתה אחרת.

● **יש לך בית בארץ?**

כן. אבל את כל הקישוטים אני מביא מכל

"מדינת-ישראל קמה נביח לאומי לעם ליהודי. אני רואה את מדינת-ישראל כמושבה של עס-ישראל, ולא כמדינה בפני עצמה"

העולם. ככל מיקרה, העניין של הישראליות זו שאלה ערכית. האדם שייך למקום שהוא מרגיש שהוא שייך, אלא אם כן הוא רוצה לשנות את זה, וזו זכותו המחולטת. זה שיהודי בכרית-המועצות, שרוצה להיות אמריקאי, ומשתמש בשקרים נאלחים ואומר שהוא רוצה לבוא ארצה להתחבר שם עם אבותיו, ולמעשה הוא רוצה להיות בעל קיוסק בברוקלין — זה עניינו. אני מתעב אותו בגלל זה, אבל זה עניינו. אבל לא יעזור שום דבר. האנשים שמנהלים כאן את כור ואת בנק-לאומי — מנהל בנק-לאומי נמצא כאן 25 שנה, מישור העז להדין שהוא לא ישראלי? יש אנשים שישבו כאן 30-40 שנה. בעיתונות הישראלית, ישראלי זה מי שיש לו מחמישה מיליון דולר ומעלה. למשל, על משולם ריקליס לא אומרים "היהודי ריקליס", אומרים "המיליונר הישראלי ריקליס". אבל אם מדובר על נהגה-מונית ריקליס, אז הוא "נפולת-הנמושות".

זה הולך בכלל לפי חשבון הבנק, ג'ז נאצר, שרצה לקנות את אתא, היה המשקיע האמריקאי שקונה את אתא, אבל כשמספרים על הבית שלו בקיסריה, או מדברים על הישראלי ג'ז נאצר, אז אני לא יודע מי מהם ישראלי — ואת כולם אני מכיר, דרדראגב — אותי זה מעניין כקליפת השום. וגם אם הוא ישראלי, זה ישראלי שאני מתנגד לו.

● **אתה מרגיש שאתה יושב בגולה?**

לא, מה פיתאום? כאן זו אם המושבות, שם זו המושבה.

● **מה יקרה אם מחר תהיה פה אנטישמיות?**

זה לא נוגע לקרסוליי. קודם כל, אנטישמיות, היום יש כאן אנטישמיות. ואם אני יודע מה זו אנטישמיות, זה רק מאז שבאתי לארצות-הברית. זה לא נגדי. לאנטישמיות אין קשר אליי.

● **למה?**

כי אנטישמיות, איפה שהיא לא תהיה, היא לא אנטישמיות נגד הכרדס, אלא נגד הציבור היהודי. אנטישמיות זה מושג חברתי.